

XI. PIUS pápa (1922-1939)

AZ IGAZI VALLÁSEGYSÉG ELŐSEGÍTÉSÉRŐL

Tisztelendő Testvérek!

Üdvöt és apostoli áldást!

Az emberi szíveket talán soha máskor nem szállta meg akkora vágy, mint épen napjainkban, hogy megerősödjön és az emberi társadalom közös javára váljon az a testvéri viszony, amely minket, embereket az azonos származásnál és természetnél fogva egymással egyesít és összeköt. A nemzetek még nem élvezik teljesen a béke áldásait, sőt sok helyütt a régi és újabb meghasonlások lázadásokban és polgárharcokban törnek ki. Népeknek nyugalmát és boldogulását érintő igen számos ellentét másképpen meg nem oldható, mint az államfők és a kormányok összhangzatos tárgyalásai és törekvései által. Könnyen érthető tehát, – annál is inkább, mert az emberiség egysége felől már nincsen véleményeltérés – miért kívánják mindig többen, hogy az általános emberi testvériség ösztönéből a különböző nemzetek napról-napra szorosabban összetartsanak.

Ugyanazt a célt akarják elérni némelyek az Úr Krisztustól szerzett Új Törvény terén is. Ama tapasztalatuk alapján, hogy alig akad ember vallásos érzés nélkül, remélni merik s megvalósíthatónak tartják, hogy a különböző népek, bármennyire eltérő is a vallási fölfogásuk, egyes vallási tételekben – mint a lelki élet közös alapján – testvériesen egyetérthetnek. Azért e tárgyban gyűléseket, összejöveteleket, előadásokat szoknak tartani, nem csekély hallgatósággal, s meghívják oda vitatárgyalásra válogatás nélkül mindenkit, a különféle pogányokat, a keresztényeket és a Krisztustól boldogtalanul elszakadtakat, akik az Ő isteni természetét és küldetését konokul és makacsul tagadják¹. Ilyen törekvéseket a katolikusok természetesen nem helyeselhetnek, mert azon a téves nézetten alapulnak, hogy az összes vallások többé-kevésbé jók és dicséretesek, mert ha nem is azonos módon, mégis valamennyien egyaránt megszólaltatják és kinyilvánítják azt a velünk született természetes érzést, amellyel Istenhez vonzódunk és az ő uralmát hódolattal elismerjük. Akik ezt a nézetet vallják, azok nemcsak tévednek és csalódnak, hanem az igaz vallást elvetik – meghamisítván annak helyes fogalmát, s fokozatosan a természetelvűségbe és istentagadásba süllyednek.

Nyilvánvaló azért, hogy az Istentől kinyilatkoztatott vallástól teljesen eltávolodik, aki az efféle érzelmű és törekvésű emberekkel tart.

Egyeseket az igazságnak álarca mégis annál könnyebben megejt, mert a keresztények közt az egység ápolásáról van szó. Nemde kívánatos – mondogatják – sőt kötelező is, hogy az összes keresztények egymás ócsárlását abbahagyják s végre kölcsönös szeretetben egyesüljenek? Mert kicsoda meri mondani, hogy

¹ Eredeti fordítás javítva

Krisztust szereti, ha teljes erejéből nem igyekezik annak óhaját teljesíteni, aki az Atyát kérte, hogy tanítványai mindnyájan eggyé legyenek.² S Krisztus ugyebár azt akarta, hogy tanítványai azzal az ismertetőjellel ékeskedjenek és abban különbözzenek a többiektől, hogy szeretik egymást? „Arról ismernek meg mindnyájan, hogy az én tanítványaim vagytok, ha szeretettel lesztek egymáshoz.”³ Bár az összes keresztények – teszük hozzá – egyek volnának; mert akkor többet tehetnének a hitetlenség mételenség elfojtására, amely napról-napra tovább terjedve, az evangéliumot elerőtleníteni készül. Ilyeneket és más hasonlókat beszélnek és magyaráznak az úgynevezett pánteresztények. S ők bizony már nem kevesen vannak s nem szórványosan találhatók, hanem egész seregekké nőttek és messze elágazó szövetségekbe tömörültek, amelyeket a vallásról a legkülönbözőbb tanokat valló, többnyire nem katolikusok vezetnek. Űgyüket akkora mozgékonyással szolgálják, hogy a társadalomból számosan csatlakoznak, sőt igen sok katolikust is megejtenek annak a reménynek csillogtatásával, hogy megteremtik az egységet, amely látszólag az egyház óhajának is megfelel, hiszen az egyháznak tényleg semmi sem lehet kívánatosabb, mint eltévelyedett fiait anyai kebelére visszahívni és visszavezetni. Pedig a csábító és megejtő szavak mögött a legsúlyosabb tévedés rejlik, amely a katolikus vallás alapjait megrendítené.

Ugyanazért apostoli hivatásunk lelkiismerete kötelez, hogy az Úr nyáját veszedelmes ábrándok zsákmányául ne engedjük. Tisztelendő Testvérek! A veszedelem elhárítása céljából fölhívjuk buzgóságotokat. Bízunk benne, hogy ti írott és élő szóval könnyebben a néphez férkőztök s a néppel megértetitek azokat a most fölsorolandó elveket és okokat, amelyekből a katolikusok megtanulják, mit kell gondolniuk és tenniük, mikor arról a mozgalomról van szó, hogy az összes keresztények bármiféle alakban egy közös egységben tömörüljenek.

Isten, a világ teremtetője, a végből alkotott minket, hogy őt megismerjük és neki szolgáljunk. Tehát a Teremtőnek teljes joga van a mi szolgálatunkhoz. Megtehetné volna az Isten, hogy az ember valláserkölcsei vezetése céljából csak a természettörvényt írja elő, amelyet a teremtésben az ember lelkébe vésett, s ennek a törvénynek kifejlődését a rendes isteni Gondviselés útján szabályozza. De ő inkább parancsokat is adott, amelyeknek engedelmeskednünk kell, s az idők folyamán – az emberi nem létének kezdetétől Jézus Krisztus eljöveteleig és tanításáig, az embert ő maga tanította a kötelességekre, amelyekkel az eszes lények a Teremtőnek tartoznak. „Sok rendben és sokféleképen szólván hajdan Isten az atyákhoz a próféták által, legutóbb e napokban Fia által szólott hozzánk.”⁴ Ebből következik, hogy az igaz vallás nem lehet más, mint amely az Isten kinyilatkoztatott ígésén alapszik. Az isteni kinyilatkoztatás már kezdetben megindult, az Ószövetségben folytatódott s Jézus Krisztus által az Újszövetségben jutott befejezéshez. Már pedig ha az Isten szólott – s hogy szólott, a történelem tanúsága bizonyítja – akkor egészen világos, hogy az ember köteles a nyilatkozó

² Jn 17,21

³ Jn 13,35

⁴ Zsid 1,1-2

Istennek teljes hitelt adni s a parancsoló Istennek engedelmeskedni. S hogy úgy a hitet, mint az engedelmisséget az Isten dicsőségére és saját üdvünkre helyesen gyakoroljuk, az Isten egyszülött Fia a földön anyaszentegyházat alapított. S úgy hisszük, azok közt, akik magukat keresztényeknek nevezik, nem is lehet kétség aziránt, hogy Krisztus tényleg egyházat alapított, még pedig egyetlen egyházat. De ha már fölteszük a kérdést, vajon az Alapító szándéka szerint milyennek kell lennie az egyháznak, már nem mindnyájan értenek egyet. Számosan tagadják például, hogy Krisztus egyházának láthatónak kell lennie, legalább is abban az értelemben, hogy az egyház mint az egy és azonos tanban s egy tanítóhivatal és kormányzó hatalom alatt élő hívek egységes testülete mutatkozzék. Hanem ellenkezőleg a látható és érzékelhető egyház alatt a különböző keresztény közösségekből alakult szövetséget értik, amelynek tagjai egyenkint különböző s egymással ellentétes tanokat vallanak. Pedig Krisztus Urunk az ő egyházát mint tökéletes társaságot alapította, mint természeténél fogva külsőleg látható és érzékelhető társaságot, amelynek föladata a jövő időkben az emberi nem megváltásának művét folytatni egy fejnek vezetése alatt⁵ az élő szóval tanítás⁶ és a szentségek – a mennyéi kegyelem forrásainak – kiszolgáltatása⁷ által. Azért hasonlatot mondva azt állította, hogy egyháza hasonló az országhoz,⁸ a házhoz,⁹ az akolhoz,¹⁰ a nyájhoz.¹¹ S ez a csodálatosan megszervezett egyház az Alapító s az apostolok mint első terjesztők halála titán nem szűnhetett meg, nem halhatott ki, mert megbízatása van, hogy időben és térben minden korlátozás nélkül az összes népeket az örök üdvösségre vezérelje: „Elmenvén tehát tanítatok minden nemzeteket”.¹² S vájjon a hivatás örök teljesítésében veszíthet-e az egyház valamit erejéből és hatásából, mikor benne állandóan jelen van maga Krisztus, ki ünnepélyes ígéretet tett: címe én veletek vagyok minden nap a világ végezetéig?”¹³ Tehát az egyház most és mindenkor :nemcsak fennáll, hanem szükségképen ugyanaz is marad, ami az apostoli időkben volt, ha nem akarjuk azt a lehetetlenséget állítani, hogy Krisztus Urunk nem valósíthatta meg szándékát, vagy tévedett abban az állításában, hogy egyházán a pokol kapui nem vesznek erőt.¹⁴

Ezzel kapcsolatban kell megvilágítani és megcáfolni azt a hamis vélekedést, amely körül az egész kérdés forog és amelyből a nem katolikusoknak a keresztény egyházak egyesítésére törekvő sokféle mozgalma és igyekezete származik, A mozgalomnak vezetői ugyanis szüntelenül ajkukon hordják Krisztus

⁵ Mt 26,18 stb.; Lk 22,32; Jn 21,15-17

⁶ Mk 16,15

⁷ Jn 3, 5; 6, 48–59; 20, 22. stb.; Mt 18, 18. stb.

⁸ Mt 13

⁹ Mt 16,18

¹⁰ Jn 10,16

¹¹ Jn 21 15-17

¹² Mt 28,19

¹³ Mt 28,20

¹⁴ Mt 16,18

szavait: „Hogy mindnyájan eggyé legyenek ... Legyen egy akol és egy pásztor”¹⁵ ... de abban az értelemben, hogy ezek a szavak csak Jézus Krisztus óhaját és imádságát jelentik, amely még eddig nem teljesedett. Azt a nézetet vallják, hogy a hit és a kormányhatalom egysége – Jézus Krisztus igaz és egyetlen egyházának ismertetőjegye – nem volt meg eddig sem s most is hiányzik. Kívánatos volna ugyan és kölcsönös hajlandósággal valamikor talán meg is valósítható, de eddig csak eszményi állapotnak tekinthető. Továbbá szerintük az egyház önmagában és természeténél fogva részekre osztott, azaz több egyházból vagy részleges közösségekből áll, amelyek különállnak, s bár egyes hittételeik közösek, másokban mégis különböznek; az egyes részeket megilletik ugyanazok a jogok. Az egyház legföljebb az apostolok korszakától az első általános zsinatokig volt egy és egységes. Szükségesnek tartják azért, hogy az avult viszályok és véleményeltérések kikapcsolásával, amelyek a kereszténységet a mai napig széttagolják, a közös tantételekből valami közös Hiszekegyet szerkesszenek és elfogadásra ajánljanak, amelynek megvallásában valamennyien egymást testvérekként nemcsak fölismerjék, hanem érezzék is. Ha a különböző egyházak és vallási közösségek valami általános szövetségben egyesülnek, akkor már legalább az az eredmény is elérhető, hogy szilárd és eredményes ellenállást tanúsíthatnak a hitetlenség terjedésével szemben.

Ilyenformán beszélnek, Tisztelendő Testvérek, nagy általánosságban. Vannak azonban, akik megállapítják és megengedik, hogy az ú. n. protestantizmus oktanul elvetette a hitnek egyes tanait és a külső istentiszteletnek némely szertartásait, amelyek pedig elfogadhatók és hasznosak, és amelyeket a mai egyház megtartott. De mindjárt hozzáteszik, hogy ez az egyház is megrontotta a régi vallást, mert hozzáadott s hittételekként előadott az evangéliumtól nemcsak idegen, hanem azzal merőben ellenkező tanokat. Többi közt első helyen említik a szent Pétert és a római széken utódait megillető legfőbb joghatóságról szóló tant. Akadnak ugyan köztük – bár igen kevesen – akik a római pápának a tisztelet elsőbbségét, sőt bizonyos joghatóságot vagy hatalmat is hajlandók tulajdonítani, de ezt nem az isteni jogból származtatják, hanem a hívek akaratából akarják le vezetni. Egyesek meg odáig is mennek, hogy tarka gyűléseiken a római pápa elnöklését kívánják. Ámde bármennyi nem katolikus keresztényt találunk is, akik a testvériséget Krisztusban hangos szóval hirdetik, olyanok egyáltalán nincsenek, akiknek eszükbe jutna, hogy Jézus Krisztus földi helytartója tanításának és kormányzói hatalmának magukat alávéssék és neki engedelmességeskedjenek. Hangoztatják, hogy a római egyházzal szívesen tárgyalnak, de a jogegyenlőség alapján, azaz mint egyenrangú felek. És nincs semmi kétség benne, hogyha tárgyalhatnának, azt azzal a fenntartással tennék, hogy az esetleg létrejövő egység folytán nézeteiktől eltérni ne kényszerüljenek, amelyek pedig okai annak, hogy Krisztus egyetlen aklán kívül tévelyegnek.

Épen azért egészen nyilvánvaló, hogy az Apostoli Szentszék gyűléseiken részt nem vehet és a katolikusok az ilyen mozgalomhoz nem csatlakozhatnak és

¹⁵ Jn 17,21; 10 16

azt nem támogathatják, mert ha azt megtennék, úgy hamis, Krisztus egyházától nagyon is eltérő vallásnak tekintélyét növelnék. Vájjon eltűrhetnők-e mi azt – ami szörnyűséges dolog volna – hogy az igazság, még pedig az Istentől kinyilatkoztatott igazság, alkuba bocsáttasson? Hiszen most épen a kinyilatkoztatott igazság megvédéséről van szó. Az Úr Jézus Krisztus az apostolokat azért küldötte az egész világra, hogy az evangéliumot hirdessék minden nemzeteknek, s hogy semmiben ne tévedjenek, előbb a Szentlélek által akarta őket kioktatni minden igazságra.¹⁶ Talán az apostolok tanítása egészen megromlott vagy valaha is elhomályosult az egyházban, amelynek kormányzója és őrzője maga az Isten, állandóan jelen van? Mikor Megváltónk világosan kijelentette, hogy az ő evangéliuma nemcsak az apostolok korának, hanem minden időknek szól, miképpen válhattak volna idők folyamán annyira homályosokká és bizonytalanokká a hitigazságok, hogy ma már a legellentétebb véleményeket is meg kell tűrni? Ha ez igaz volna, meg kellene állapítanunk, hogy a vigasztaló Szentléleknek leszállása az apostolokra s ugyanennek a Szentléleknek az egyházban állandó jelenléte, valamint az Úr Jézusnak tanítása már századokkal ezelőtt elvesztette minden hatását és hasznát. Pedig az ilyen állítás hajmeresztő káromlás volna. Mikor az Isten egyszülött Fia az ő követéinek megparancsolta, hogy tanítsanak minden nemzeteket, akkor az embereket kötelezte, hogy mindazt elhiggyék, amit nekik „az Istentől eleve rendelt tanuk”¹⁷ hirdetnek, s parancsához ezt a záradékot fűzte: „Aki hiszen és megkeresztelkedik üdvözüli; aki pedig nem hiszen, elkárhozik”.¹⁸ Már pedig Krisztusnak ezt a két parancsát, amelyet föltétlenül teljesíteni kell, t. i. a tanítás parancsát s az Örök üdvösség elnyeréséhez szükséges hitnek másik parancsát még megérteni sem lehet, ha az egyház az evangéliumi tanítást nem teljes épségben és világosan tanítja, s ha a tanításban nem mentes minden tévedéstől. Azért még azok is messze eltérnek az igazságtól, akiknek véleménye szerint a földön megvan ugyan a hitigazságnak isteni letété, de azt fáradságos munkával, hosszas és tudományos kutatásokkal kell megkeresni, úgy hogy annak megtalálására és átérté-sere alig elegendő az emberi élet. Mintha bizony a jóságos Isten a próféták és az ő Egyszülötte által azért szólott volna, hogy az általuk kinyilatkoztatott igazságokat csak néhányan és pedig a komoly öregek értsék, és nem azért, hogy olyan valláserkölcsei oktatást adjon, amely az embert egész halandó életén át vezérfonálként kalauzolja.

A pánkeresztények, akik az egyházak egyesítésére törekszenek, látszólag nemes célt szolgálnak és az összes keresztények közt a szeretet öregbítését akarják. De miképpen lehetséges, hogy a szeretet a hit kárán érvényesüljön? Mint tudjuk, maga a szeretet apostola szent János, aki evangéliumában az Úr Jézus szentséges Szívének titkait kinyilvánította és tanítványainak örök emlékezetébe vésni szokta az új törvényt: „Szeressétek egymást”, szigorúan megtiltotta a közösködést azokkal, akik Krisztusnak nem teljes és hamisítatlan tanítását

¹⁶ Jn 16,13

¹⁷ ApCsel 10,41

¹⁸ Mk 16,16

vallják: „Ha ki hozzátok jó és e tudományt nem hozza magával, ne fogadjátok őt házatokba, s ne is köszönjétek neki”.¹⁹ A szeretet épen a teljes és őszinte hiten alapszik. Azért Krisztus tanítványai szükségképen a hit egységében, mint legszorosabb kötelékben kapcsolódnak össze. Miképpen képzelhető tehát olyan természetű keresztény szövetség, amelynek tagjai kifejezetten a hitigazságok tárgyában ragaszkodnak a maguk sajátos fölfogásához és lelkiületéhez akkor is, mikor ezek egymással szögesen ellenkeznek? S hogyan is léphetnek egységes szövetségbe azok az emberek, akik homlokegyenest ellenkező nézeteket vallanak: például akik a szent hagyományokat a kinyilatkoztatás egyik hiteles forrásának elismerik s akik ezt tagadják; akik a püspökökből, papokból és szerpapokból álló egyházi hierarchiát isteni intézménynek tartják s akik azt viszont a történelem folyamán a szükség szerint fokozatosan kialakultnak vallják; akik a legméltóságosabb Oltáriszentségben a kenyér és bor csodálatos átváltozása, vagyis az úgynevezett átlényegülés után a valóban jelenlevő Krisztust imádják s akik azt állítják, hogy Krisztus teste csak a hit által, vagy jelképileg és a Szentség hatása által van jelen; akik az Oltáriszentségben áldozatot és szentséget látnak s akik azt kizárólag az utolsó vacsora emlékének vagy emléke megülésének tekintik; azok, akik jónak és üdvösnek tartják a Krisztussal megdicsőült szentek, kiválóan a Boldogságos Szűz Máriának segítségül hívását és képeik tiszteletét, s viszont azok, akik ezt a tiszteletet elvetik, mint amely állítólag ellenkezik a Jézus Krisztust, az „Isten és emberek közt egyetlen közvetítőt” megillető tisztelettel? A vélekedések ekkora zűrzavarából hogyan vezethet az út a kereszténység egyesítéséhez, azt megérteni nem tudjuk, hiszen az egység másként, mint az egységes tanítóhivataltól, a hit egységes szabályából és a keresztények egységes hitéből nem jöhet létre. De azt meg nagyon is tudjuk, hogy a véleményzavarból tágas út vezet a vallás elhanyagolása, a hitközömbösség és az úgynevezett modernizmus felé, amelynek szerencsétlen hívei szerint a hitigazságok nem abszolútak, hanem csak viszonylagosak, azaz olyanok, amelyek korok és vidékek szerint alkalmazkodnak az emberek hajlamaihoz, mert nem a változhatatlan kinyilatkoztatásban gyökereznek, hanem az életföltételek függvényei.

Semmiképpen nem szabad hit dolgában a tételeket alapvető és nem alapvető tanokra fölosztani abban az értelemben, hogy amazokat mindenki köteles elfogadni, míg az utóbbiakat a hívek szabad választására lehet bírni. A hit természetfeletti erényének szabályozó oka ugyanis a nyilatkozó Isten tekintélye, amely önkényes emberi válogatást nem tűr. Krisztus igazi hívei ugyanazzal a hittel hiszik például a Szentháromság titkát és a Boldogságos Szűz Szeplőtelen Fogantatásáról szóló tant, egyenlő hittel hiszik az Úr megtestesülését és a római pápa csalatkozhatatlan tanítói tekintélyét abban az értelemben, amint azt a vatikáni általános zsinat megállapította. Mert azzal, hogy az egyház egyes hitigazságokat különböző korokban, esetleg csak a közelmúlt időben hirdetett ki ünnepélyes határozattal kötelező hittételekként, nem lesznek azok kevésbé bizonyosak és kevesebb hitelt érdemlők, hiszen valamennyit az Isten nyilatkoztatta ki.

¹⁹ 2Jn 10

Az egyház tanító hivatala Isten bölcs rendelése szerint azért létesült a földön, hogy a kinyilatkoztatott igazságok mindenkorra csonkítatlanul megmaradjanak s az emberekkel könnyen és biztos úton közöltessenek. Bár ezt a tanítói hivatalt a római pápa és a vele közösségben élő püspökök állandóan gyakorolják, mégis e hivatalból kifolyólag különös kötelességüknek tartják, hogy amikor akár az eretnekek tévedéseivel vagy támadásaival határozottan kell szembeszállni, akár egyes tanokat mélyebben és világosabban kifejtve kell a hívek lelkébe vésni, akkor alkalomadtán egyes tételeket ünnepies módon és szabatos meghatározással kihirdessenek. A tanítói tekintélynek ez a rendkívüli gyakorlata azonban semmiféle emberi találmányt, vagy új tételt nem csatol az igazságoknak ama összegéhez, amely a kinyilatkoztatásnak Istentől az egyházra bízott letételében legalább hallgatag benn nem foglaltatik, hanem vagy olyan igazságokat magyaráz, amelyeket eddig homályosaknak tartottak, vagy kötelező hittételként előír olyasmit, ami felől eddig egyesek kétségeket támasztottak.

Mindezekből érthető, Tisztelendő testvérek, miért nem engedte meg az Apostoli Szentszék híveinek a nem katolikusok tanácskozásain a részvételt. A keresztények egyesülését ugyanis nem lehet másként elősegíteni, mint annak sürgetésével, hogy a kívülállók, akik valamikor sajnálatos módon elszakadtak, Krisztus egy és igaz egyházába visszatérjenek. Ahhoz az egy és igaz egyházhoz, amely mindenki által felismerhető és Alapítójának akaratából mindig olyan marad, amilyennek maga Krisztus alapította minden ember üdvösségére. Krisztus titokzatos jegyese a századok folyamán soha be nem szennyeződött s soha be nem mocskolható, mint szent Ciprián tanúsítja; „Krisztus menyasszonya be nem szennyezhető, mert romolhatatlan és tiszta. Csak egy házat ismer, egy szoba szentségét őrzi szűzi szeméremmel”²⁰ s ugyanaz a szent vértanú joggal csodálkozik azon, hogyan képzelheti valaki, hogy „ezt az egységet, amely Isten erejéből származik és égi szentségekkel fonódik össze, az egyházban meg lehet tépni és ellentétes akaratok szétválása folytán megosztani”.²¹ Amennyiben ugyanis Krisztus titokzatos teste, azaz az Egyház, egy,²² összekötött és egybefoglalt,²³ akárcsak a fizikai test, esztelenség volna azt mondani, hogy ez a titokzatos test széttépett és szétszórt tagokból állhat. Következésképpen, aki nem kapcsolódik a titokzatos testbe, nem lehet annak tagja s nem függhet össze a fejjel, Krisztussal.²⁴

Már pedig Krisztusnak ehhez az egyetlen egyházához senki nem tartozhat s benne meg nem maradhat, aki Péternek és törvényes utódainak tekintélyét és fennhatóságát engedelmesen el nem ismeri és el nem fogadja. Nem engedelmeskedtek-e a római püspöknek, a lelkek legfőbb pásztorának azok ősei is, akiket Photius és a hitújítók tévedései ma fogva tartanak? Ezek elhagyták az apai házat, amely azonban emiatt nem dőlt össze és nem pusztult el, mert Isten

²⁰ S. Cypr. De cath. Ecclesiae unitate, 6.

²¹ U. o.

²² 1Kor 12,12

²³ Ef 4,15

²⁴ Ef 5,30; 1,22

örök oltalma támogatja. Térjenek vissza a közös Atyához, aki az Apostoli Szentszéket ért méltatlanságokat feledve, őket áradó szeretettel várja. Mert, ha amint mondják, Velünk és híveinkkel társulást keresnek, miért nem sietnek az Egyházba, „az összes keresztény hívek anyjához és tanítómesteréhez”.²⁵ Hallják meg a feléjük kiáltó Laktanciust: „Egyedül a katolikus egyház őrzi az igaz vallást. Ő az igazság forrása, a hitnek otthona, Isten temploma. Aki be nem lép, vagy belőle távozik: az élet és üdvösség reményétől távolodik. Senki ne áltassa magát makacs vitatkozással: az életről és üdvösségről van szó, s ha róla óvatosan és buzgón nem gondoskodunk, elvész az és kialszik”.²⁶ Jöjjenek tehát az elpártoltak az apostoli Székhez, amely a szent Péter és Pál apostolfejedelmek vérével megszentelt városban van, ahhoz a Székhez, amely „a katolikus egyház gyökere és anyja”,²⁷ de nem azzal a szándékkal és reménnyel, hogy „az élő Isten anyaszentegyháza, az igazság oszlopa és erőssége”²⁸ a hitnek sérthetlenségét fölládozza és az ő tévelyeket megtúrja, hanem, hogy magukat tanító tekintélyének és hatalmának alá vessék.

Ami sok elődünknek eddig nem sikerült, bárha sikerülne nekünk, hogy atyai keblünkre ölelhessük azokat, akiket mint gyászos viszály folytán tolunk távol állókat fájdalmasan siratunk. Vaj ha az isteni Megváltó, „aki azt akarja, hogy minden ember üdvözlj ön és az igazság ismeretére jusson”²⁹ meghallgatná azt a könyörgésünket, hogy az összes tévedőket az egyház egységébe visszavezetni méltóztassék. A végtelenül fontos ügyben kérjük a Boldogságos Szűz, az isteni malaszt anyja, minden eretnység legyőzője és a keresztények segítsége pártfogását s kérje azt mindenki, hogy eszközölje ki minél előbb annak a boldog napnak eljövételét, amelyen minden ember meghallja Isten Fiának szavát, „igyekezzvén fenntartani a Lélek egységét a béke kötelékével”.³⁰

Ti, Tisztelendő Testvérek, tudjátok, mennyire szívünk vágya ez. Akarjuk, hogy gyermekeink is megtudják, nemcsak a katolikusok az egész világon, hanem a tőlünk elszakadtak is. Ha ezek alázatos imádságban kérik az Ég világosságát, bizonyosan fölismerik az Úr Jézus egyetlen igaz egyházát s velünk tökéletes szeretetben egyesülve, végre az egyházba be is lépnek. Ebben a reményben, az isteni kegyelmek zálogául és atyai jóindulatunk jeléül szeretettel adjuk rátok, Tisztelendő Testvérek, papságtokra s híveitekre apostoli áldásunkat.

Kelt Rómában, szent Péternél, 1928. január 6. Vízkereszt ünnepén, pápaságunk hatodik évében,

XI. Pius

²⁵ Lat. zsinat IV. c. 5.

²⁶ Divin. Instit. IV. 30, 11–12.

²⁷ S. Cypr. Ep. 48, ad Cornelium

²⁸ 1Tim 3,15

²⁹ 1Tim 2,4

³⁰ Ef. 4, 3